

مقدمه

پس از هزاران سال وجود کشاورزی و دامداری، بشریت اکنون در حال مهاجرت به شهرها است، به طوری که پیش بینی می شود تا سال ۲۰۵۰ دو سوم جمعیت جهان شهرنشین شوند و قرن بیست و یکم را به اولین "قرن شهری تبدیل کنند. از لحاظ تاریخی، شهرها به دلیل رشد تولید و تجارت، مولد ثروت بوده اند، اما امروزه میلیون ها شهرنشین فقیر هستند. شهرهای امروز با چالش های ساخت و مدیریت زیرساخت های مادی، اداری و اجتماعی پایدار برای جمعیتی که به سرعت در حال گسترش است، مواجه هستند. اما با این همه، در تازه ترین دستور کار ۲۰۲۰ شهرهای جهان که از سوی برنامه اسکان بشر سازمان ملل متحد منتشر شده، تاکید شده است که باید از شهرنشینی به مثابه فرصتی برای مبارزه با فقر، نابرابری، بیکاری، تغییرات آب و هوایی و سایر چالش های جهانی استفاده کرد. علاوه بر این دستور کار ۲۰۳۰ نیز بر تلاش برای پایان دادن به فقر و حرکت در مسیر صلح و زیست پذیری شهری و تامین فرصت برای همه تاکید دارد. تا پیش از این هرگز بشر تا این میزان با انباشتی از بحران های متعدد در شهرها مواجه نبوده است. از این رو توجه ویژه به شهرها و مباحث و مشکلات آن ها از یک سو و توجه به فرصت ها و زمینه های رشد و توسعه در آن ها از سوی دیگر به شدت مورد توجه قرار گرفته است. بر این اساس رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری در مقطع کارشناسی ارشد در دهه های اخیر در جهان و ایران به شدت مورد اقبال و توجه ویژه قرار گرفته است.

دامنه موضوعات مورد بررسی در این علم، گسترده و ابعاد مختلف زندگی کنونی را در بر می گیرد. از این رو دانشی میان رشته ایست که موضوعات مختلف را در ابعاد شهر و روستا، کوچک و بزرگ، زمین و آسمان، ملی و بین المللی، انسانی و طبیعی، با رویکردهای متنوع پایداری، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی مورد مذاقه قرار می دهد. از آنجایی که یکی از ویژگی های فضای جغرافیایی و به ویژه فضاهای شهری معاصر، دگرگونی دائمی عناصر و محیط های طبیعی و چشم اندازهای انسانی و فرهنگی می باشد، این مسئله موجب ایجاد قلمروها و مرزهای جدید در این علم شده است که وظایف جغرافیدانان را نیز گسترده و متنوع و دائما در حال تغییر کرده است. همین امر باعث شده است تا ضمن ایجاد ویژگی کاربردی بودن، نه تنها طرفداران زیادی را نیز در بین دانشجویان و اعضای هیات علمی بدست آورد بلکه توانایی گسترده ای در پاسخ و حل مشکلات و مسائل روزمره زندگی نیز کسب کند. دانشگاه کوثر از سال ۱۳۹۲ با پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی فعالیت علمی خود را با تربیت نیروی متخصص جغرافیا در گرایش جغرافیا و برنامه ریزی منطقه ای و پس از آن از سال ۱۳۹۵ به بعد در گرایش کاربردی و به روز جغرافیا و برنامه ریزی شهری فعالیت کرده است. از مهرماه سال ۱۴۰۰ گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه کوثر موفق به ارائه رشته جغرافیا برنامه ریزی شهری گرایش محیط زیست شهری در مقطع کارشناسی شده است. هم اکنون این گروه با داشتن پنج عضو هیات علمی متخصص در جغرافیا و برنامه ریزی شهری، جغرافیا و برنامه ریزی روستایی و ژئومرفولوژی یکی از رشته های موفق و کاربردی دایر در دانشگاه کوثر بجنورد می باشد.

ضرورت و هدف

با توجه به جنبه های نظری و کاربردی علم جغرافیا و اهمیتی که در شناخت فضای زندگی انسان و راهگشایی و حل بسیاری از مسائل و مشکلات آن یافته است، هدف از آموزش جغرافیا برنامه ریزی شهری در مقطع کارشناسی ارشد، تربیت کارشناسان و متخصصانی است که ضمن فراگیری جنبه های نظری و تئوریک علم جغرافیا و ارتقای آن، از مهارت های تخصصی و کاربردی لازم در جهت کمک به ایجاد فضاهای شهری زیست بهینه و پایدار و نیز افزایش رفاه انسان در جنبه های گوناگون زندگی در جامعه باشند.

بر این اساس یکی از مهمترین موضوعات و اهداف این علم کمک به بهبود و کیفیت زندگی ساکنان زمین است چراکه جهان امروز جهان شهر و شهرنشینی است و بیش از نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می کنند و زندگی شهری شکل غالب زندگی و سکونت شده است. در دهه های اخیر گرایش برنامه ریزی شهری به دلیل کاربردی بودن و توانایی بررسی و حل و پاسخگویی به بسیاری از موضوعات روز جهان به شدت مورد توجه و اقبال قرار گرفته است. علاوه بر این وجود مسائل و مشکلات دهه های اخیر در زندگی شهری چون فقر و نابرابری، آلودگی های مختلف زیست محیطی، رشد نامتوازن و بی قواره سکونتگاه های شهری، ازدحام و ترافیک و سرو صدا، وندالیسم و آسیب های اجتماعی و رفتاری گسترده در شهرها و بسیاری معضلات دیگر سبب توجه ویژه به این گرایش شده است زیرا با نگاهی کاربردی و به روز، تلاش می کند مسائل و نیازهای انسان شهرنشین امروز را پاسخ و آن ها را رفع کند. از این رو در جهان و در دهه های اخیر در کشورمان به شدت مورد توجه و اقبال ویژه قرار گرفته است.

آینده کاری و بازار شغلی جغرافیا

کاربردی کردن علم جغرافیا و استفاده از آموزه های این علم مستلزم وجود فارغ التحصیلانی است که آموخته های آنها با نیازهای جامعه همخوانی داشته باشد تا بتوانند به راحتی در بازار اشتغال جذب شده و با به کارگیری آموخته های خود در جامعه نقش آفرینی کنند. زمینه های کاری رشته جغرافیا و بویژه گرایش برنامه ریزی شهری بسیار متعدد است و فارغ التحصیلان این رشته دانشگاهی بر اساس تخصص و علاقه ای که دارند، می توانند در یکی از مشاغل زیر شروع به فعالیت کنند:

- راهنمای گردشگران داخلی و خارجی
- کارشناس امور انسانی در روزنامه ها مجلات و یا صدا و سیما
- دبیری جغرافیا
- کار در وزارت جهاد کشاورزی
- کار در سازمان نقشه برداری کشور، سازمان جغرافیای نیروهای مسلح و وزارتخانه های نیرو و معادن
- سازمان برنامه و بودجه
- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- بنیاد مستضعفان و جانبازان
- سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح
- سازمان محیط زیست
- شهرداری ها
- وزارتخانه های آموزش و پرورش
- مسکن و شهرسازی

- وزارت دفاع
- وزارت نفت
- سازمان های نظامی
- سازمان های انتظامی
- سازمان های سیاسی
- ستاد های تخصصی و عمومی
- مراکز مطالعات جغرافیایی نیروهای مسلح
- دفتر مطالعات منطقه ای وزارت امور خارجه
- فعالیت در حوزه های نقشه برداری و ژئودزی
- مراکز و نهادهای پژوهشی و تحقیقاتی
- سازمان محیط زیست
- جهاد دانشگاهی
- طرح های راهبردی شهری، روستایی و منطقه ای و آمایش سرزمین
- سازمان نقشه برداری
- سازمان آب منطقه ای
- هلال احمر
- سازمان نقشه برداری
- سازمان آمایش و عمران شهری
- سازمان امور اداری و استخدامی کشور
- برنامه ریزی و طراحی شرکت های گوناگون
- برنامه ریزی و طراحی شهرهای جدید
- شرکت عمران شهرهای جدید
- شرکت های مشاوره شهرسازی، عمران و معماری